

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

6 ncı Birleşim

12 . 11 . 1964 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	118:120	manın diğer kısımlarını cevaplandırın demeci.	124:125
2. — Gelen kâğıtlar	120	5. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	125
3. — Yoklama	120	1. — Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Ali Altuntaş'a izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/369)	125
4. — Söylevler ve demeçler	120	2. — Bu toplantı yılında iki aydan fazla izin alan Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Ali Altuntaş'ın tahsisatının verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/370)	125
1. — Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin, Sovyet Rusyaya yaptığı seyahat intibalarına ve Rus Devlet Ricaliyle Türk - Rus dostluğu üzerindeki görüşmelere dair demeci.	120:123	3. — Tabii Üye Suphi Karaman'ın Millî Eğitim Komisyonundan istifası.	125
2. — Tabii Üye Mehmet Özgünes; Devlet Radyosunda, şimdiye kadar âdet olmadığı halde, İktüzüğün 51 nci maddesi üzerindeki konuşması sırasında vâkı sataşmaların da yayımlandığını beyan ve Cumhurbaşkanınca seçilen üyelere Sahir Kurutluoğlu'nu istihdaf eden demeci.	123:124	6. — Sorular ve cevaplar	125
3. — Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Sahir Kurutluoğlu; Tabii Üye Mehmet Özgünes'e «istifa et» demediğini, «Tabii üyelerin devamsızlığı halinde nasıl bir noticeye varılacağını düşündüler mi?» şeklinde konuştuğunu ifade ve konuş-		A — Sözlü sorular ve cevapları	125
		1. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, turizm gelişmelerinde göz önünde bulundurulmuş esasların neler olduğuna dair Turizm ve Tanıtma Bakanından sözlü sorusu (6/263)	125:126
		2. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, 70 sayılı Ka-	

- nuna göre sabit birliklere verilecek olan tayın bedellerine dair Millî Savunma Bakanından sözlü sorusu (6/264) 126
3. — C. Senatosu İzmir Üyesi İzzet Birand'ın, memleketimizi ziyaret eden Alman Parlâmento Heyetinin karşılanması merasimine dair Dışişleri Bakanından sözlü sorusu (6/266) 126
4. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Rahmi Arıkan'ın Düze kazasının Yaka-başı köyündeki bir hâdiseye dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/267) 126
5. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız'ın, bugünkü malî ve ekonomik durumumuza dair Maliye Bakanından sözlü sorusu (6/268) 126
6. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi M. Nuri Âdemoğlu'nun, 1/3 Senato seçimlerine dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/269) 126
7. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Cahit Okurer'in, açılacak olan Eğitim fakültelerine dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/270) 126
8. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Cahit Okurer'in, orta dereceli okul-

- lardaki yeni kayıt ve kabul şartlarına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/271) 126
9. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Hıfzı Oğuz Bekata'nın kitapların nakline dair sözlü sorusu ve Ulaştırma Bakanı Ferit Alpiskender'in cevabı (6/272) 126:132
10. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuza'ın, 1964 senesi hasat mevsimine dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/273) 132
11. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuza'ın, Türkiye Şeker Fabrikaları A. O. ile pancar müstahsılı arasında akdedilen mukaveleye dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/274) 132
12. — Cumhuriyet Senatosu Muğla Üyesi Muallâ Akarca'nın palamut mahsulünün değerlendirilmesine dair Ticaret, Sanayi ve Tarım Bakanları'nın sözlü sorusu (6/275) 132
13. — Cumhuriyet Senatosu Muğla Üyesi Muallâ Akarca'nın, iki sene içinde çıkarılması zaruri olan temel kanunlara dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/276) 132

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Atatürk'ün, 26 ncı ölüm yılı münasebetiyle, ruhunu tâziz ve hâtırasına hürmet maksadiyle üç dakika ihtiram duruşu yapıldı.

Samsun Üyesi Fethi Tevetoğlu; bozuk olan ekonomik duruma ilâveten sol cereyanların sahha çıkarak birtakım gazete ve dergilerde Atatürk'ün sol düşünceli ve hattâ komünist olduğunu ifham eder mahiyette yazılar intişar etmekte olduğunu ifade ve Atatürk'ün sol cereyanlar ve komünizm hakkındaki muhtelif demeçler ve söyleylerden pasajlar okumuş ve bu gibi yayınlara son verilmesi zamanının geldiğini bildirmiştir.

Adalet Bakanı Sedat Çumralı; Anayasanın esas prensiplerinden birisinin de fikir ve düşünce hürriyeti olduğunu, ancak kanunlara aykırı hareket edenlerin takipten uzak kalmadıklarını, sağ ve sol aşırı cereyanlar hakkında bir kanun tasarısının hazırlanmış ve Bakanlar Kuruluna sevk edilmek üzere bulunduğunu açıkladı.

Sanayi Bakanı Muammer Erten, Samsun Üyesi Fethi Tevetoğlu'nun gündem dışı konuşmasından Türkiye'nin ekonomik durumunun karanlık gösterildiğini, bu konuşmanın iktisadi bünyemizde sarsıntılar yaratabileceğini beyan

ile bütçe, kalkınma ve dış ticaret konularında açıklamalarda bulundu.

Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'in; Habesistan Parlamentosu üyelerinden müteşekkil bir heyetin memleketimizi ziyarete davet olunmalarına dair tezkeresi okundu, bilgi edildi.

Izmir Üyesi Cahit Okurer'in; eski başkanvekillerinden Sırrı Atalay'ın tarafsızlığını bozduğuna dair sözlü sorusunu geri aldığına dair önergesi okundu ve soru gündemden çıkarıldı.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin altı başkanvekilinin, bir hafta kalmak üzere, İngiltereye daveti ile ilgili Millet Meclisi Başkanlığı tezkeresi, İngiliz Büyükelçiliği yazısının tercümesi ve buna verilen cevap okundu ve tasvibolundu.

Ankara Üyesi Niyazi Ağırnash'ya izin verilmesine dair Başbakanlık tezkeresi okundu, izin kabul olundu.

Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün 160;

Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün 161;

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünün 1960 ve

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünün 1961 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarıları, ikinci defa açık oya sunuldu ve tasarıların kanunlaşmaları kabul edildi.

Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Rahmi Arıkan'ın 11 Nisan 1928 tarih ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının İcrasına ait Kanunun bugünkü şartlara göre yeterli olup olmadığına dair sözlü sorusu Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir ve

Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, Kayseri kazalarının içme ve sulama tesislerine dair sözlü sorusu Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hüdaî Oral tarafından cevaplandırıldı.

Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in 263, İzmir Üyesi İzzet Birand'ın 266, Bolu Üyesi Rahmi Arıkan'ın 267, Adana Üyesi M. Nuri Ademoğlu'nun 269, İzmir Üyesi Cahit Okurer'in 270, 271, Ankara Üyesi Hıfzı Oğuz Bekata'nın 272 sayılı sözlü soruları ilgili Bakanlar;

Tabii Üye Ahmet Yıldız'ın 268 sayılı sözlü sorusu, soru sahibi bu birleşimde hazır bulunmadıklarından ve

Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın 273, 274 ve Muğla Üyesi Muallâ Akarca'nın 275 ve 276 sayılı sözlü soruları, soru sahipleri izinli olduklarından, gelecek birleşime bırakıldı.

Cumhuriyet Senatosu Amasya Üyesi Macit Zeren ve A. P. Cumhuriyet Senatosu Grubu Başkanlığının yazıları hakkında İçtüzüğün 180 nci maddesi gereğince hazırlanan Anayasa ve Adalet Komisyonu mütalâasının 16.4.1964 günlü Birleşimde gündemden çıkarıldığı ve halen gündeme girişinin bir zühul eseri olduğu bildirildi.

12 Kasım 1964 Perşembe günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
İhsan Hamit Tigrel

Kâtip
Adana
Sakıp Önal

Kâtip

Cumhurbaşkanınca S. Ü.

Âdîl Ünlü

SORULAR

Sözlü soru

1. — Cumhuriyet Senatosu Kastamonu Üyesi A. Nusret Tuna'nın, bakanlıklarda ne miktarda yevmiyeli memur bulunduğuna dair sözlü soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (6/292)

Yazılı sorular

1. — Cumhuriyet Senatosu Sivas Üyesi Rifat Öçten'in, Haydarpaşa - Zonguldak arasındaki Merkezî Trafik Kontrol sistemine dair

yazılı soru önergesi, Ulaştırma Bakanlığına gönderilmiştir (7/179)

2. — Cumhuriyet Senatosu Kastamonu Üyesi A. Nusret Tuna'nın, bölge müdürlüklerinin Kastamonu'ya nakline dair yazılı soru önergesi, Köy İşleri Bakanlığına gönderilmiştir. (7/180)

3. — Cumhuriyet Senatosu Kastamonu Üyesi A. Nusret Tuna'nın, Kastamonu - Araç - Karabük yoluna dair yazılı soru önergesi, Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (7/181)

4. — Cumhuriyet Senatosu Kastamonu Üyesi A. Nusret Tuna'nın, Daday - Ballıdağ has-

tanesine dair yazılı soru önergesi, Çalışma Bakanlığına gönderilmiştir. (7/182)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Tezkereler

1. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Nuri Âdemoğlu'nun yasama dokunulmazlığı hakkında Başbakanlık tezkeresi (3/371) Anayasa ve Adalet Komisyonuna)

2. — Cumhuriyet Senatosu Elâzığ Üyesi Celâl Ertuğ'un yasama dokunulmazlığı hak-

kımda Başbakanlık tezkeresi (3/372) (Anayasa ve Adalet Komisyonuna)

3. — Cumhuriyet Senatosu Bursa Üyesi Baki Güzey'in yasama dokunulmazlığı hakkında Başbakanlık tezkeresi (3/373) (Anayasa ve Adalet Komisyonuna)

3. — YOKLAMA

Altıncı Birleşime katılmıyan üyeleri gösterir yoklama tutanağı.

1. — Talât Oran (Bilecik)
2. — Ziya Temen (Çanakkale)
3. — Ömer Ueuzal (Eskişehir)
4. — Cemal Yıldırım (İstanbul)

5. — Reşat Zaloğlu (Trabzon)

Yukarıda adları yazılı üyelerin C. Senatosu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1964 tarihli 6 ncı birleşimine katılmadıkları tebit edilmiştir.

Kâtip

Âdil Ünlü

Kâtip

Sakıp Önal

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Muhittin Kılıç

KÂTIPLER : Âdil Ünlü (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) Sakıp Önal (Adana)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır, Altıncı Birleşimi açıyorum

4. — SÖYLEVLER VE DEMEÇLER

1. — *Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin, Sovyet Rusya'ya yaptığı seyahat intibalarına ve Rus Devlet ricaliyile Türk - Rus dostluğu üzerindeki görüşmelere dair demeci.*

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, gündem dışı iki talep vardır. Birisi Sayın Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin tarafından yapılmıştır. Dışişleri konularında izahatta bulunmak istiyorlar, yazılı talepleri vardır. Takdir hakkınızı kullanıp kendilerine söz veriyorum. Buyurun Sayın Feridun Cemal Erkin.

DIŞİŞLERİ BAKANI FERİDUN CEMAL ERKİN — Muhterem Başkan, Cumhuriyet Senatosunun muhterem üyeleri;

Şimdi sizlere kısaca, 30 Ekim ile 6 Kasım arasında Sovyet Hükümetinin daveti üzerine yaptığım Moskova ziyareti hakkında izahat vermek istiyorum.

Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile münasebetlerinin yakın tarihimizde takibettiği seyri biliyorsunuz. İstiklâl mücadelemiz sırasında Rusya'da komünist ihtilâlini takiben idareyi devra-

lan Sovyet Hükümeti ile münasebetlerimiz çok dostane olmuştur. 16 Mart 1921 de Sovyetler Birliği ile bir Dostluk ve İşbirliği Andlaşması akdedilmiş, bu Andlaşma ile hudut ihtilâfları halledilmiştir. Lozandan sonra 1925 te iki memleket bir Ademitecavüz ve dostluk Paktı imzalamışlar ve bu Pakt, 1929 da akdedilen bir protokolle temdedilmiştir. 1929 dan sonra iki taraf Devlet adamları ziyaret teati etmişlerdir. 1933 te bir Ticaret Anlaşması imzalanmış ve Sovyetler Birliği Türkiye'ye sımai krediler açmıştır. Bu siyaset Atatürk'ün bütün komşu devletlerle iyi geçinmek umdesine uygun olarak yürütülmüş ve Türkiye bu umdeye sadık kalarak Sovyetler Birliği ile daima karşılıklı itimada müstenit dostane münasebetler idamesine gayret sarf etmiştir. İkinci Cihan Harbi tehlikesi belirlediği sırada Türk Hükümeti gene aynı zihniyet dâhilinde hareket ederek Sovyetler Birliği ile bir işbirliği politikası gütmek istemiştir. Maalesef 1939 da Sovyetler Birliği Almanya ile imzaladığı Ademitecavüz Paktından sonra Türkiye'ye karşı tutumunu değiştirmiş, Türkiye ile işbirliğini reddetmiş ve memleketimize karşı gayridostane bir tutum takınmıştır. 1941 de Alman - Sovyet Harbinin başlaması ile bu tutumda kısmen değişiklik olmuştur da Stalingrad Muharebesinden sonra harb talihinin değişmesi üzerine Sovyetler Birliği yeniden Türkiye'ye karşı menfi siyasetine avdet etmiştir.

İkinci Cihan Harbinin hemen akabinde savaştan muzaffer çıkan ve Avrupa'da Almanya'nın ta ortasına kadar ilerliyen Rusya'nın ağır tazyiki ve üst ve arazi talepleri karşısında kalmıştır. O zaman hiçbir kolektif güvenlik sistemine dâhil olmıyan Türkiye tek başına büyük bir azim ve metanetle vatanın toprak bütünlüğüne karşı tevcih edilen bu istekleri reddetmiştir.

Güvenliğinin tehdit altında kalması karşısında Türkiye Avrupa'da bir tecavüzü önlemek için Birleşmiş Milletler Yasasının 51 nci maddesine uygun olarak ilk önce Batı Avrupa devletleri arasında kurulan ve daha sonra Birleşik Amerikanın da iltihakı ile genişliyen kolektif güvenlik sistemine dâhil olmaya gayret sarf etmiştir. Bu gayretler neticesinde Türkiye 1952 yılı başında NATO gibi sağlam bir ittifaka üye olmuş, bu ittifak ile bir tecavüze karşı dünyanın en kuvvetli devletlerinin desteğini sağlamış ve ayrıca NATO

içindeki dayanışmanın ifadesi olan askerî ve ekonomik yardımlar sayesinde savunma gücünü geniş ölçüde geliştirmiştir. Türkiye'nin güvenliğini bu şekilde sağlamasından sonra Sovyetler Birliğinin Türkiye'ye karşı tutumu tedricen değişmiş ve bilhassa 1953 te Stalin'in ölümünü takiben Sovyet Hükümeti «sulh içinde beraber yaşamak» siyasetinin felsefesi içinde daha evvel ileri sürdüğü arazi taleplerinden vazgeçtiğini bildirmiştir. Bununla beraber münasebetlerimizde kısa zamanda müspet bir inkişaf kaydedilmemiş. Sovyetler Birliğinin NATO'ya husumeti ve Orta - Doğu'daki siyaseti ile Türkiye'nin bu bölgenin savunmasını temin için sarf ettiği gayretler iki memleket arasında devamlı olarak bir gerginlik unsuru teşkil etmiştir.

Esasen hatırlıyacağınız veçhile Stalin'in ölümünden sonra genel olarak Sovyet - Batı münasebetleri muhtelif safhalardan geçmiş, yumuşama ve gerginlik devreleri birbirlerini takibetmiş. Sovyet Rusya 1950 Berlin buhranında olduğu gibi zaman zaman Batıya karşı soğuk harb taarruzlarına girişmiştir. Bununla beraber bu devrede bütün NATO mütteliklerimizin Sovyet Hükümeti ile yüksek seviyede konferanslar akdettikleri iki taraf Devlet adamlarının birbirlerini ziyaret eyledikleri, Doğu ile Batı arasında ticari ve kültürel münasebetlerin gittikçe gelişen bir tempoda arttığı müşahade edilmiştir.

1960 senesinden beri Sovyet Rusya ile münasebetlerimiz umumiyetle normal bir mecra takibetmiştir. Karşılıklı olarak Hükümetlerimiz bu münasebetlerin daima daha fazla inkişaf etmesi ihtiyacını hissetmişler ve cari meselelerin halli hususunda müspet adımlar atmışlardır. Biz hattâ haksızlığa uğradığımız çok gergin zamanlarda bile Sovyetler Birliği milletleri ile Türk Milleti arasında düşmanlık duygularının yarısını bırakacak hareket ve sözlerden daima kaçınmışızdır. Siyasi buhranlar bu müddet esnasında da eksik olmadı. Küba krizi esnasında Sovyet Hükümeti, bir ara Küba'daki Sovyet füzelerinin çekilmesi ile Türkiye'deki orta menzilli füzelerin kaldırılması arasında bir muvazilik tesis etmek istemiş, fakat böyle bir takasa bizim ve Amerika'nın razı olmamız üzerine bu teşebbüslerinden sarfınazar eylemiştir. Bununla beraber Küba krizi Türkiye'nin ne kadar hassas bir bölgede bulunduğunu hatırlatmak surciyle

memleketimizin güvenlik probleminin hayati önemini bir kere daha tebarüz ettirmiştir

Bizimle beraber Jüpiter füzelerinin kaldırılması bahis konusu olduğu vakit biz bu kararı kolaylaştırdık. Ve Sovyetler Birliği ile aramızdaki bir çekişme konusunun bertaraf olmasından memnuluk duyduk.

Bu kısa tarihenin de gösterdiği gibi Sovyetlerle münasebetlerimizin normalleşmesinin ve düzelmesinin ilk şartı Sovyet Rusya'nın Türkiye'nin güvenlik tertipleri içindeki yerini kabul etmesine bağlıydı. Sovyet Rusya son senelerde Türkiye'nin NATO içindeki mevkiinin ikili münasebetlerin geliştirilmesine engel teşkil etmeyeceğini bize ifade etmiş ve hattâ bu hususu 28 Haziran 1960 da Hruşçov, Sayın Devlet Başkanımıza gönderdiği mesajda teyit ve bu çerçevede iyi komşuluk münasebetleri tesisini, bu iki memleket arasındaki ticaretin ve kültürel temasların artırılmasını teklif etmiştir. Türkiye'de eskiden beri bütün komşuları ile karşılıklı itimada müstenit iyi komşuluk münasebetlerinin idamesini dış siyasetinin temel prensiplerinden biri olarak benimsemiş olduğundan bu teklifleri memnuniyetle karşılamıştır. Sovyetler Birliği Hükümeti Dışişleri Bakanı Sayın Gromyko'nun vâkı daveti üzerine Moskova'ya ziyaretim işte bu çerçevede içinde vukubulmuştur.

Görüşmeler son derece dostane bir hava içinde geçti. Sovyet muhataplarını daima Atatürk ve Lenin zamanında kurulmuş olan dostluğun muhafazasını ve münasebetlerimizin geliştirilmesini arzu ettiklerini beyan ettiler ve heyetimize çok sıcak bir ilgi ve itibar gösterdiler.

Bütün askerî paktlar gibi NATO ittifakını da tasvip etmediklerini, mamafih Türkiye'nin bu pakta dâhil olmasının Türk - Sovyet münasebetlerinin inkişafına engel teşkil etmeyeceğini belirttiler. Sosyal sistemleri farklı devletlerin «barış içinde bir arada yaşamaları» prensibine bağlı olduklarını, barışın takviyesi için memleketimiz ile Sovyetler Birliği arasında bağımsızlık, toprak bütünlüğü ve hak eşitliği prensiplerine karşılıklı saygı göstererek iyi komşuluk münasebetlerinin takviyesi hususunda mutabık kaldık.

Görüşmeler sonunda nesredilen müşterek tebliğde de belirtildiği veçhile, kültürel münasebetleri tanzim etmek için bir Kültür Anlaşması

imzalandı. Şimdiye kadar, her sene imzalanan protokoller gereğince, kültür sahasında, Sovyetlerle, esasen temaslar cereyan edegelmekte idi. Bu kere aktedilen Kültür Anlaşmasının gayesi, bu faaliyetleri bir programa bağlamaktır. Anlaşmada derpiş olunan faaliyetlerin fiilen tahakkuku eskiden olduğu gibi, tesbit edilecek senelik programlara ve bunları yürütecek protokollere tabi olacaktır. Bu programların şümulü, ilgili diğer bütün makamlarımızla birlikte hazırlanacak, ve temasların munhasıran kültürel ve ilhâf bir mahiyette olmasına tabiatıyla itina gösterilecektir. Şunu da istidraden arz edeyim ki, Sovyet Rusya'nın diğer müttefiklerimizle, meselâ Birleşik Amerika ile akdetmiş olduğu Kültür Anlaşmaları çok daha geniş hükümler ihtiva etmekte ve talebe burslarını, radyo ve televizyon neşriyatı mübadelelerini, öngörmektedir. Bizim akdettiğimiz Anlaşmada, bu çeşit mübadelelere yer verilmemiştir.

Ticari sahada münasebetleri genişletmek maksadiyle Sovyet Rusya'nın ve Türkiye'nin birbirlerinden vâki ithalâtı artırmaları hususunda da, prensip mutabakatına vardık. Ve bu mutabakatın tatbik mevkiine konması için karşılıklı olarak, eksper grupları gönderilmesini derpiş ettik. Bu eksperler, piyasa şartları ve alınabilecek mallar üzerinde incelemeler yapacaklardır.

Moskova'da, bugün milli bir dâva haline gelmiş olan ve dış politikamızın belli başlı meselesini teşkil eden Kıbrıs konusu üzerinde de, çok geniş görüş teatilerinde bulunduk. Bildiğiniz gibi, şimdiye kadar bu konuda, Sovyet Rusya ile aramızda, ciddi görüş farkları mevcuttu. Özellikle, anlaşmalardan doğan mesru haklarımıza istinaden, Türk cemaatini katliamdan korumak amacıyla, ne zaman müdahale teşebbüsünde bulunsak, Sovyet Rusya bizi şiddetle tenkid etmiş, Kıbrıs'a müdahale edemeyeceğimizi ileri sürmüştü, zaman zaman tehtikâr lisan kullanmış, NATO'yu Kıbrıs'ı kendi nüfuzu altına almak istemekle itham eylemiş, Makarios'u Güvenlik Konseyinde desteklemiş ve Kıbrıs Rum idaresi ile bir Yardım Anlaşması imzalamıştır.

Moskova'da Sovyet Hariciye Nazırına Kıbrıs meselesinin gelişmelerinin sebeplerini ve Türkiye'nin Kıbrıs politikasının esaslarını uzun uzun izah ettim. Türkiye'nin Kıbrıs üzerinde tek taraflı hiçbir toprak emeli olmadığını, tek endişe-

mizin güvenliğini ve Türk Cemaatinin meşru hak ve menfaatlerini korumak olduğunu bilhassa belirttim.

Kıbrıs konusunda Sovyet Hükümeti ile vardığımız mutabakata görüşmeler sonunda neşredilen tebliğde geniş yer verilmiştir. Görmüş olacağınız veçhile bu mutabakatın önemli noktaları şunlardır :

Bir kere Andlaşmalara saygı gösterilmesi ve insan ana haklarına riayet edilmesi prensipleri teyidedilmiştir. Her ne kadar bunlar tebliğde Kıbrıs konusu haricinde zikredilmişse de, umumi prensipler olmaları itibarıyla, her meseleye raci olduklarında şüphe yoktur.

Kıbrıs meselesinin hallinde Kıbrıs'ın bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne riayet esası kabul edilmiştir. Bu suretle Sovyetler Birliği Enozis'i tasvibetmediğini ve buna aleyhtar olduğunu resmen açıklamış bulunmaktadır.

Keza meselenin hallinde, her iki millî cemaatin kanuni haklarına riayet ve iki millî cemaatin varlığını tanımak gerektiği hususunda mutabakata varılmıştır. Varılacak hal tarzının iki millî cemaatin ayrı varlığını tanıma esasına istinad etmesi icabettiğine dair ifade ise Rum ekseriyetinin hâkimiyet idiasının hoş görülmediğine ve iki cemaat arasında muvazenenin sağlanmasının istihdaf edildiğini göstermektedir. Nihayet, tebliğde, ihtilâfın barışı yollarla halledilmesi üzerinde durulmaktadır ki, Türk Hükümeti, başından itibaren, bu noktayı savunmuş ve kuvvet yolu ile tahakkuk ettirilecek emri vakileri kabul etmeyeceğini bildirmiştir.

Takdir buyuracağınız veçhile Kıbrıs mevzuunda Sovyetler Birliği ile Türkiye'nin görüşleri arasında hakikaten dikkate değer bir benzerlik kurulmuş bulunmaktadır. Bu sebeple, Kıbrıs politikamız bakımından Morkava'da alınan neticelerin tatminkâr olduğuna inanıyorum.

Muhterem arkadaşlar, Sovyetler Birliği ile münasebetlerimizde göz önünde bulunduğumuz bellibaşlı esasları, son Moskova seyahatimin hangi maksatlara mâtuflüğünü ve Sovyet Hükümet ricalarıyla görüşmelerimin neticelerini arz etmiş bulunuyorum. Bu seyahatimin umumi dış politikamızın prensiplerine tamamiyle uygun olduğuna kaanîm. Gayemiz her zamanki gibi Türkiye'nin güvenliğini ve âli millî menfaatleri-

mizi korurken, dünya sulhüne kendi imkânlarımız nisbetinde hâdim olmak ve komşularımızla gergin havayı bertaraf edip iyi münasebetler tesis ve idame etmektir. Bugünkü dünya şartları altında ve bilhassa nükleer bir harbin tehdidi karşısında bütün sulh sever dünya milletlerinin, ideolojileri ne olursa olsun, bir çatışmayı önlemek maksadiyle anlaşma imkânlarını âzami derecede araştırdıklarını müşahede etmekteyiz. Türkiye'nin bu cereyana karşı bigâne kalması ve büyük komşusunun karşılıklı münasebetlerimizi islah hususundaki çağrılarını mukabelesiz bırakması kabili tasavvur olmadığı gibi menfaatlerimize de uygun düşmezdi. Hükümetimiz, bu düşüncelerle mutchalli olarak Türkiye'nin etrafında bir barış çemberi yaratmak, bütün komşularıyla dostane münasebetler kurmak, Asya - Afrika memleketleriyle daha kesif ve canlı münasebetler tesis etmek, Türkiye'nin dünya politikasında önemli bir rol deruhte etmesini sağlayacak şartları yaratmak ve millî dâvalarımıza kabil olduğu kadar geniş destek temin etmek azim ve kararındadır.

Mâruzatımı bitirirken hepimizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar).

AHMET ÇEKEMOĞLU (Sivas) — Bu mevzuda söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Çekemoğlu gündem dışı konuşmalar umumi müzakere mahiyetinde değildir. Tüzüğümüzün 54 nci maddesinin son fıkrası bunu âmirdir. Zatiâliniz de bunu bilirsiniz. Onun için söz veremeyeceğim.

2. — *Tabii Üye Mehmet Özgüneş: Devlet Radyosu'na, şimdiye kadar âdet olmadığı halde, İctüzüğün 51 nci maddesi üzerindeki konuşması sırasında vâkı sataşmaların da yayımlandığını beyan ve Cumhurbaşkanınca seçilen üyelerden Sahir Kurutluoğlu'nu istihdaf eden demeci.*

BAŞKAN — Gündem dışı ikinci söz talebi Tabii Üye Sayın Mehmet Özgüneş tarafından gelmiştir. Talep konusunu ve mahiyetini ihtiva etmesi itibarıyla Tüzüğümüze uygundur. Gene takdir hakkını kullanarak kendilerine söz veriyorum.

Buyurunuz Sayın Özgüneş.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri; bu kürsüden yapılan konuşmaları Devlet radyosunun halka duyurduğu malûmdur.

Bu konuşmaların tam bir tarafsızlıkla verilmesi de bu kurulun vazifesidir. Şimdiye kadar Devlet radyosu sadece bu kürsüde yapılan konuşmaları veriyor ve fakat satışmaları vermiyordu. Her ne hikmetse geçenlerde ben burada 51 nci madde üzerinde konuşurken bir arkadaşım bana satmış, radyo da bu satışmayı vermiş. Merak ediyorum acaba radyoda yeni bir yol mu açıldı? Bundan sonra bu halka duyuruş sadece kürsüde konuşulanlara inhisar etmiyecek, satışmalar da verilecek midir? Yoksa bu veriş sadece bu satışmaya mahsus bir imtiyaz mıdır?

Belirteceğim ikinci husus, bana satışan arkadaşım «Tabii üyelikten çekil» demiş. Ben buraya referanduma arz edilmiş bir Anayasa maddesiyle geldim. Ve vazifemi yaptığım müddetçe de devam edeceğim. Bu taraftan da kimsenin şüphesi olmasın. Kimsenin çekil demesiyle de ben çekilmem. Ama bana garip gelen ibir nokta, bana tabii üyelik yaptığımdan dolayı satışan arkadaşım bir seçime girmiş, seçimi kaybetmiş ve kendisini Senatoya benim gibi bir tabii üye getirmiştir. Hürmetlerimle

SAHİR KURUTLUOĞLU (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Konuşma ve konuşmadaki satışmalar şahsıma taallük etmektedir. Arzu cevap etmek isterim.

BAŞKAN — Muhterem Kurutluoğlu bir satışma konusu yoktur. Kendisinden sorarım, Sayın Özgüneş sarahaten sizin isminizi zikrettiğini söylerse bir satışma olduğunu kabul ederek size söz veririm. Fakat ben zatîalinize Türk Ceza Kanununun 486 nci maddesini de arz ederek ifade ediyorum, sarîh, size mâtufigiyeti belli olacak bir satışma görmedim. Eğer sizi zikrettiğini ifade ederse size söz vereceğim.

Sayın Özgüneş, sarahaten Sayın Kurutluoğlu'nu zikrettiniz mi?

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Bana tabii üyelik vasfımdan dolayı satışan arkadaşıma, ben burada Anayasa maddesiyle bulunduğumu ve Anayasa maddesine göre vazifemo devam edeceğimi söyledim.

BAŞKAN — Sayın Özgüneş lütfen soruma cevap veriniz. Sizin tâbirlerinizde ifade etmek

istediğiniz mânada Sayın Kurutluoğlu'nu sarahaten ifade eden, etmek istiyen bir cümle var mıdır?

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Ben isim tasrih etmedim. Fakat Sayın Sahir Kurutluoğlu'nun ta kendisidir.

3. — *Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Sahir Kurutluoğlu; Tabii Üye Mehmet Özgüneş'e «istifa et» demediğini, «Tabii üyelerin devamsızlığı halinde nasıl bir neticeye varılacağını düşündüler mi?» şeklinde konuştuğunu ifade ve konuşmanın diğer kısımlarını cevaplandırarak demeci.*

BAŞKAN — Satışma vâkıdır, buyurun Sahir Kurutluoğlu.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun değerli üyeleri; tertipli ifadelerle şahsıma mâtuf bir konuşmadan sonra Sayın Özgüneş ismini açıklamak cesaretinde bulundular. Kendileri burada üyelerin devam edip etmeme meselesi hakkındaki bir İçtüzük tadili hususundaki tasarı müzakere ve münakaşa edilirken muhterem senatör arkadaşlarımızın Cumhuriyet Senatosuna devam etmediklerini ve aldıkları maaşlarda tüyü bitmedik yetmilerin hakkı bulunduğunu bu eda içerisinde müdafaa ettikleri zaman, kendilerine oturduğum yerden «lütfen tabii üyelikten çekilin» demedim. «Devamınızı temin edemediğiniz takdirde tabii üyeler bu devamsızlıkla nasıl bir neticeye varacaklar, düşündüler mi» dedim. Ve düşünceleri lâzımdır.

Burada benim bir seçime girip kaybettiğimden bahsediyorlar. Millî Birlik üyeleri arkadaşlarımızın hepsini tenzih eder yalnız Özgüneş'e cevap veririm. Bir seçime girip kaybetmek veya kazanmak demokratik bir usuldür Özgüneş. Siz buna cesaret edemezsiniz. (Alkışlar.)

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Şahsıma satışma vardır, cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Özgüneş size söz için... (Gürültüler.)

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Sayın Başkan, fikrimin dışında fikirler izafe ettiler bana. İçtüzüğün...

BAŞKAN — Ne hususta efendim.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Efendim; ben senatör arkadaşlarımızın devam etmediğini söylemedim. Bâzı üyeler mahkeme salonlarında dâva takibetmeyi Senatoya gelmeye tercih ediyorlar dedim. Binaenaleyh, ben böyle söylediğim halde bütün Senatoyu itham eder bir fikir serd ettiğim şeklinde ifade ettiler.

5. — BAŞKANLIK DİVANININ

1. — *Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Ali Altuntaş'a izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/369)*

BAŞKAN — Tezkereyi okuyoruz efendim.

Genel Kurula

Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Ali Altuntaş'ın hastalığına binaen 26 . 9 . 1964 tarihinden itibaren 3 ay müddetle izinli sayılması Başkanlık Divanının 9 . 11 . 1964 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tensiplerine arz olunur.

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Enver Aka

BAŞKAN — Muhterem senatörler, tezkerede yazıldığı üzere Riyaset Divanında mesele müzakere edilmiştir. İzin isteyen arkadaşımızın talebi rapora müstenittir, 3 profesörün imzasını havidir. Riyaset Divanı tezkerede okunduğu üzere izin talebini uygun görmüştür. Arkadaşımızın bu izin talebini oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci maddeye geçiyoruz.

2. — *Bu toplantı yılında iki aydan fazla izin alan Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Ali Altuntaş'ın tahsisatının verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/370)*

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Genel Kurula

Hastalığı dolayısıyla iki aydan fazla izin alan

BAŞKAN — Bu tavzihli yapmış oluyorsunuz. Söz vermiyeceğim, lütfen oturunuz.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Cesaret sahibi insan bulunduğu yerden sataşmaz, kürsüye çıkar, benim gibi konuşur.

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz efendim.

GENEL KURULA SUNUŞLARI

Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Ali Altuntaş'ın tahsisatının verilmesi İçtüzüğü'nün 146 ncı maddesi gereğince Genel Kurulun kararına bağlı olduğundan keyfiyet yüce tensiplerine arz olunur.

Cumhuriyet Senatosu Başkanı
Enver Aka

BAŞKAN — Tezkere vazıhtır. Tüzüğü'müzün 146 ncı maddesine göre iki aylıktan fazla izin verilmesi halinde tahsisatın verilmesi tezkerede yazıldığı üzere izninize bağlıdır. Bunu oylarımıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3. — *Tabii Üye Suphi Karaman'ın Millî Eğitim Komisyonundan istifası*

BAŞKAN — Bu arada gelen bir tezkere vardır, onu okutuyorum. Tabii Senatör Suphi Karaman arkadaşımızın Millî Eğitim Komisyonundan istifasını bildirmektedir. Bunu okutuyorum :

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
Başka bir komisyonda görev alacağımdan Millî Eğitim Komisyonundaki görevimden istifa ettiğimi saygularım ile arz ederim.

Suphi Karaman

Tabii Üye

BAŞKAN — Tabii Senatörler Grup Başkanı, Millî Birlik Grubu lütfen yerine yeni ismi versinler, ona göre seçimi yaparız. İtilanıza arz edilmiştir.

Sorular ve genel görüşme faslından birinci maddeye geçiyoruz.

6. — SORULAR VE CEVAPLAR

A — SÖZLÜ SORULAR VE CEVAPLARI

1. — *Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, turizm gelişmelerinde göz önünde bulundurulması esasların neler olduğuna dair Turizm ve Tanıtma Bakanından sözlü sorusu (6/263)*

BAŞKAN — Sayın Hüsnü Dikeçligil? Burada. Turizm ve Tanıtma Bakanı? Yok. Gelecek birleşime bırakılmıştır.

2. — *Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, 70 sayılı Kanuna göre sabit birliklere verilecek olan tayın bedellerine dair Millî Savunma Bakanından sözlü sorusu (6/264)*

BAŞKAN — Sayın Dikeçligil? Burada. Sayın Millî Savunma Bakanı? Yoklar. Bu da gelecek Birleşime bırakılmıştır.

3. — *Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi İzzet Birand'ın, memleketimizi ziyaret eden Alman Parlâmento Heyetinin karşılanması merasimine dair Dışişleri Bakanından sözlü sorusu (6/265)*

BAŞKAN — Sayın İzzet Birand? Burada. Fakat Dışişleri Bakanı yoklar. Bu da gelecek birleşime kalmıştır.

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Sayın Bakan biraz evvel burada idi. Gündem kendilerine gönlerilmiştir. Bırakıp gitmemeleri lâzımdı. Bu hususun Riyasetçe kendilerine bildirilmesini rica ederim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, Sayın Ünalı'nın bahsettiği hususta Tüzük bize bir yetki vermiş değildir. Gelmiyen Bakan ne olur, ne gider, bu hususta bir hüküm yoktur. Lütfen bannları Tüzük Komisyonundaki arkadaşlar tezekkür etsin. Ona göre bir teklif getirilsin. Tüzük ve Anayasa Komisyonu tetkik buyursun, ona göre muamele yapalım. Mahaza bu ciheti Divan kendisine bir tezkere ile yazacaktır.

Dördüncü soruya geçiyorum.

4. — *Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Rahmi Arıkan'ın, Düzce kazasının Yakabaşı köyündeki bir hâdiseye dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/267)*

BAŞKAN — Sayın Rahmi Arıkan arkadaşımız buradalar, Sayın İçişleri Bakanı? Yok. Gelecek Birleşime kalmıştır.

5. — *Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız'ın, bugünkü malî ve ekonomik durumumuza dair Maliye Bakanından sözlü sorusu (6/268)*

BAŞKAN — Sayın Ahmet Yıldız izinlidirler. İzinli oldukları için izin müddetinin bitmesinden

sonraki ilk sözlü soruların görüşüldüğü Birleşime alınacaktır.

6. — *Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi M. Nuri Âdemoğlu'nun, 1/3 Senato seçimlerine dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/269)*

BAŞKAN — Sayın Nuri Âdemoğlu? Buradalar. Başbakan veya yerine cevap verecek bir Bakan yoktur. Gelecek birleşime kalmıştır.

7. — *Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Cahit Okurer'in, açılacak olan Eğitim fakültelerine dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/270)*

BAŞKAN — Sayın Okurer ve Bakan yoklar. Gelecek birleşime bırakılmıştır.

8. — *Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Cahit Okurer'in, orta dereceli okullardaki yeni kayıt ve kabul şartlarına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/271)*

BAŞKAN — Sayın Okurer ve Bakan yoklar, bu soru da gelecek birleşime bırakılmıştır.

9. — *Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Hıfzı Oğuz Bekata'nın, kitapların nakline dair sözlü sorusu ve Ulaştırma Bakanı Ferit Alpiskender'in cevabı (6/272)*

BAŞKAN — Sayın Bekata? Buradalar. Sayın Bakan? Buradalar. Sözlü soruyu okutuyorum.

7 . 7 . 1964

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına Aşağıdaki sorunun, Ulaştırma Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygı ile rica ederim.

Ankara Senatörü
Hıfzı Oğuz Bekata

Soru :

Gazetelerin naklinde kilo başına 20 kuruş posta ücreti alındığı halde, kitapların naklinde kilo başına 200 kuruş alınmasının gerçek sebebi nedir? Bu suretle bir yılda sağlanan küçük bir fayda karşılığında bu pahalılığın bilim ve öğrenim hayatımıza yaptığı menfi tesirler nazara alınarak, kitap naklinde de gazete ve dergilere tatbik edilen tarifinin tatbiki düşünülmekte midir?

BAŞKAN — Sayın Bakan, buyurun.

ULASTIRMA BAKANI FERİT ALPİSKENDER (Manisa) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlar, Ankara Senatörü Sayın Hıfzı

Oğuz Bekata'nın gazete ve okul kitaplarıyla bunun dışında kalan diğer kitaplar arasında gözetilen ücret farkına dair sordukları sözlü soruya ilgili olan P. T. T. Umum Müdürlüğünden aldığımız bilgiyi aynen arz ediyorum.

Senatör Hıfzı Oğuz Bekata'nın kitap ücretleriyle ilgili 6 . 6 . 1964 günlü notu görülerek ilişikte sunulmuş ve bu konudaki düşünceleriniz aşağıda arz edilmiştir.

Malûmları olduğu üzere, teşekkülümüzce gazetelerle en az üç ayda bir çıkan dergiler ve Millî Eğitim Bakanlığınca okullarda okutulması kabul edilen ders ve yardımcı ders kitapları her 50 gram veya kesrinden 1 kuruş olmak üzere kilosundan 20 kuruş gibi sembolik bir ücretle kabul edilmektedir.

Bunlar dışında kalan basılmış kâğıtlara da yurttaki kültürün yayılması ve gelişmesi gereğiyle her 50 gram veya kesrine 10 kuruş olmak üzere maliyetin çok altında bir ücret tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Okul kitapları dışında kalan kitaplara da indirilmiş ücret uygulandığı takdirde teşekkülümüz zararını bir milyon liradan fazla olacak ise de bunlara uygulanan ücretin 20 milyonu bulan diğer basılmış kâğıtlara da teşmili zarureti doğacağından zarar 2,5 milyona ulaşacaktır.

Postaca düşük ücretlerle kabul edilen maddeler için taşıma müesseselerine daima tam tarife üzerinden ücret ödenmekte ve masraflar her yıl artmaktadır.

İdaremiz İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilmeyen önce Demiryolları ve Denizyolları ile yapılan posta nakliyatı için her hangi bir ücret ödememekte idi. 1953 yılından bu yana taşıma masrafları yıldan yıla artarak 10,5 milyon lirayı bulmuş ve bütçe açığımızın da genel bütçeden kapatılması imkânı ortadan kalkmıştır.

Posta hizmeti bakımından mektuplara nazaran fazla bir farkı olmamakla beraber maliyetle kıyaslanamayacak derecede esasen indirilmiş ücretle kabul edilmekte olan kitaplardan gazete ve dergilere ait ücret alındığı takdirde kendi malî imkânları içinde çalışmak zorunda olan teşekkülümüz daha zor bir duruma sokulmuş olacak ve iş sahiplerine yaptığı hizmetten dolayı taşıma müesseselerine ödediği yüksek ücretleri ödemeye devam edecektir.

Diğer taraftan toplu halde yollanacak kitaplar ve sair basılmış kâğıtlar postaya koli olarak

verildiği takdirde bunların her kilosuna 100 kuruş ücrete tabidir.

Keyfiyeti arz ederim... Deye PTT Umum Müdürlüğü Sayın Senatörün sorularına bu cevabı vermiş bulunmaktadır, hürmetlerimle.

BASKAN — Sayın Hıfzı Oğuz Bekata.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, önce bir noktaya temas edeceğim. Bakanlar, kendilerine emanet edilen umum müdürlüklerin dilini buraya nakil etmekten çok kendi mesuliyetini taşıdıkları teşekküllerin verdikleri cevapları benimseyerek veya benimsemişliğini ifade ederler, dile getirirler. Burada bu sözü şunun için nakil ve kaydediyorum: Benim sorumun iki hususiyeti vardı: «Gerçek sebebi nedir?»... Cevapsız kaldı.

2 neisi indirme imkânları ile alâkalı ne düşünüldüğü. PTT Umum Müdürü bu iki noktaya cevap vermek mevkiinde kendisini görmediği için, meskût geçmiştir. Bakanın da cevaplamadığını görüyoruz. Çünkü nakletmiş bulunuyor.

Muhterem arkadaşlarım, bu küçük soru hazin bir gereğe dokunmak için verilmiştir. Hepinizin malûmudur ki, en büyük derdiniz her sahadaki cehalettir. Bu dertten kurtulmanın baş caresi, bilgi sahibi olmakla, okumakla bulunabilir. Okumanın ilk vasıtası ise kitaptır. Öyle ise kitap yaymayı kolaylaştırmak ve teşvik etmek gerekirken bir posta mekanizmasıyla maalesef buna engel olunmaktadır. Şimdi mâruzatımı maddi deliller halinde ifade edeyim. Gazetelerin ve dergilerin posta ile sevkinde tarife kilo başına yirmi kuruşu kabul etmiş bulunuyor. Alelâde kâğıt, basılı olmadan her hangi bir nakil vasıtasıyla nakledilecek olursa beş kuruşla yirmi kuruş arasında kilo başına ücret alınmıyor. Her hangi içki ve emsali nakledildiği takdirde kilo başına bizzatıhi posta idaresinin koli kısmı nakletse yüz kuruş alıyor. Ama bir kâğıt, memleket için faydalı, vatandaş için faydalı ve su cehaleti gidermeye hizmet etmek üzere düz iken 10 kuruşa, 5 kuruşa, yirmi kuruşa nakledildikleri halde kitap haline gelirse, cezaya çarptırılıyor. Kilo başına iki yüz kuruş alınmıyor.

Sayın Bakanın vermiş oldukları izahattan gördük ki, bir yıllık zarar eğer o da mecmua gibi, dergi gibi giderse, bir yıllık zarar, bir milyon

lira imiş. Tam hesab edildiğine de kaani değilim. Çünkü, gerçek bir hesap yapılamaz. Fakat eğer bir milyon lira dolayısıyla biz Türk okuyucusunun okumamasını icabettirecek bir ağırlık yapıyorsak, bu bir ciddî mazeret değildir. Üstelik bâyiye gönderilen kitabın kilosu iki liradan gidiyor, bâyi bir kısmını satıyor, bir kısmını satmıyor. Satamadığını 2 liradan iade ediyor, bir kiloda 4 lira üzerine ilâve edilmiş oluyor. Bu da kitabın pahalılığını mucibolmaktadır. Ben bir yol da göstereceğim. Bir milyonu feda etsinler, iki milyon da kazandırırım kendilerine, şimdi söyleyeceğim yolla. Kitabı, meemuayı, dergiyi hepsini harman yaparlar; 20 kuruş yerine 22 kuruş, 25 kuruş alırlarsa hem birkaç milyon Posta İdaresi kazanmış ve hem de kitap okumaya karşı Devlet eliyle engel olma gibi hazin bir manzara ortadan kalkmış olur. Bu itibarla Muhterem Vekil arkadaşımın, - kitap düşmanı olmadığını biliyorum - ama bu gibi memleket için son derecede tehlikeli bulduğum benim şahsan, ve fakat aslında da bir büyük kâra müncer olmıyan ve hemen arz edeyim, dergilerin bâzılarının kapaklarına bakınız müstehcen denecek kadar bâzi nesriyat yapan dergileri kilosu yirmi kuruşa nakledip de bu memlekete ilim, irfan, bilgi dağıtacak kitapları cezaya mâruz bırakıp 200 kuruşa nakletmenin bir yanlış yol olduğunu kabul ederek bunu hali aslisine irca etsinler ve bu 1 000 000 veya 500 000 ise kabul etsinler, o da yirmi kuruşa insin veya diğerlerini 25 kuruşa çıkartmak suretiyle hem zarar etmez kâr eder ve hem de bu memlekete hizmet eden yola girilmiş olsun. Mâruzatım. Bakandan ricam budur. Bunu bir kanun teklifi halinde getirebilirdim. Sebebi müessesenin kendi tasarrufudur ve Bakanın mucibiyle Bakanlar Kuruluna gitmekle kesinleşiyor. Kanun konusu değildir. Onun için meseleyi sözlü soru haline getirdim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

ULAŞTIRMA BAKANI FERİT ALPİSKENDER (Manisa) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Hıfzı Oğuz Bekata'nın sorduğu husus tamamen teknik bir iş ve teknik bir umum müdürlüğün vazife ve salâhiyetlerinin hududu içerisinde kalan bir husustur. Onun için kendilerine bu teknik umum müdürlüğün cevabını aynen

arz etmeyi daha uygun buldum. Yalnız bu sözlü sorunun Bakanlığa tahmil ettiği bâzi hususlar olmuş olsaydı doğrudan doğruya Ulaştırma Bakanı olarak, bunu bir tarafa bırakarak cevabı kendim takabbül ederdim.

Şimdi, iki hususu sual buyuruyorlar : Diyorlar ki, bunun gerçek sebebi nedir? Bence bunun gerçek sebebi cevapta ifade edilmiştir. Deniyor ki; PTT İktisadi Devlet Teşekkülü olmadan önce, açığı Hazine kapatırdı. Posta nakliyatından Denizyolları ve Demiryolları ücret almazdı. Onun için biz böyle bir açık düşünemeyebilirdik. Fakat bugün PTT bir İktisadi Devlet Teşekkülü olmuştur onun için açık vermemeye, açığı daima asgariye indirmek vazifesiyle mükellefiz. Bu itibarla gazeteler, dergiler ve bu mahiyette olan nesriyat için tatbik edilmekte olan tenzilatlı tarifeyi bunun dışında kalan diğer kitaplara tescil edemiyoruz diyorlar ve ettiğimiz takdirde açık bir milyondur. O zaman 1,5 milyon ilâvesiyle 2,5 milyon olur. Diğer taraftan postanın umumi açığı da 10,5 milyondur. Bu şekilde açık 13 - 14 milyona yaklaşır ve bugünkü statümüz muvacehesinde biz buna cesaret edemiyoruz diyorlar. Hepinizin yüksek malûmudur ki, geçen yıl çıkardığımız 440 sayılı Kanun yani bütün İktisadi Devlet Teşekküllerini yeni baştan organize etmek ve buna yeni bir ruh ve zihniyet getirmek ve inkılâbın ruhunu buna aşlamak maksadıyla çıkarılmış olan bu kanun İktisadi Devlet Teşekküllerinin daima ticari ve iktisadi bir zihniyetle açık vermek üzere hareket edebilecekleri kaydını koymuştur. Eğer bunlardan her hangi birisi bir âmme hizmeti görmek gayesi ile bâzi açıklar vermeyi göze alırsa - ki, bu ancak Hükümetten gelir - Hükümetten gelen bu teklif dolayısıyla bir açık verirse sübvansiyon tâbir ettikleri Maliyedeki muameleler cereyan eder ve bu açık Maliye tarafından ödenir. O halde bugün basılmış kitaplar arasında hiçbir fark gözetilmeden hepsine aynı târifeyi tatbik etmek suretiyle bir muamele yapmak için Hükümetten P.T.T. İdaresine bir iş'ar gelmesi icabeder. Bu da ya bir kanunla olur yahut bir Hükümet kararıyla, Bakanlar Kurulu kararıyla olur. Biz bu kitapların da gazeteler ve üç aydan yukarı olmamak üzere çıkan dergilere tatbik edilen tenziâtli tarifinin istisnasız olarak bütün matbuaya tabikini istiyoruz derse o zaman biz de bunu

PTT ye aksottiririz, tendi yönetim kurulundan geçer ve bir açık daha vermeyi göze alarak hepsine indirimli tarifeyi tatbik eder. Bu şekilde de fark aradan kalkar. İşte 440 sayılı Kanun bilhassa bu vecibeyi yüklemiştir bulunmaktadır. Gerçi bu bir kanun mevzuu değildir. Tarifeleri PTT Yönetim Kurulu hazırlar, Bakanlığın tasdiğiyle tekâmül eder. Ama süpvensiyon denen açıkları kapamak meselesi tamamen Maliye Vekâletine ve Hükümete ait bir iştir. Onun için böyle bir açığa meydan verilebileceğine dair Hükümet kararı olmadıkça PTT bunu yapacak durumda değildir.

Arkadaşımızın bu tenzilât yapıldığı takdirde kitap memleketin her tarafına nakledilir. Okumak muhabbeti artar, okuyucu sayısı artar telâkkilerine hürmet etmekle beraber buna katılmak da mümkün değildir. Çünkü bizim yaptığımız bir hesaba göre PTT sentede 6 milyon kiloluk kitap nakletmektedir. Ve bunlarda yapılan zam da yüzde beş ile on arasındadır. Yani bir kitaba intikal eden posta ücreti esas fiyatın yüzde beş veya onu nisbetindedir. Ekserisi yüzde beş durumundadır. Bazan kitaplar ağır oluyor. Ağır olduğu zaman kitap fiyatının ancak yüzde onunu buluyor zam. Yüzde 10 un bulduğuna göre bu kitap alım - satımında ve dağıtımında pek önleyici bir sebep değildir. Gayet cüz'î bir fiyat tutar ki; 10 - 11 lira verip bir kitap alan, 60 - 70 kuruş kitap nakliyat bedelinden çekinmez. Mühim bir yekûn teşkil etmiyor. İkinci bir mahzur da her kitap nakliyatında mutlaka faydalı olamaz. Bâzı gayri ahlakî ve muzır ideolojileri telkin eden kitaplar da olabilir. Eğer Millî Eğitim Bakanlığı her yıl bir şey neşir ederse, şu kitaplar şâyânı tavsiye eder, gençliğin ve memleketin nef'inedir diye Tebliğler Dergisinde bir tamim yapacak olursa biz onu zaten tenzilâtlı tarifeye tabi tutarız. Ama böyle bir yayın yapmadığı müddetçe o zaman her kitap için tenzilâtlı tarife tatbik etmek hem P.T.T. nin bütçe açığını artırır hem de 440 sayılı Kanunun ruhuna uygun olmaz. Hem de iyi kitapları nakledip memleketin kültür seviyesine hizmet edelim derken muzır kitaplar da bu arada nakledilmiş olur. Bu itibarla muhterem senatör ötedenberi dergi ve neşriyatla ilgili bir arkadaşımızdır. Eğer bu vâdide bilhassa Millî Eğitim Bakanlığı ile Maliye Bakanlığın-

na teveccüh edecek bir teğrî tasarrufta bulunurlarsa oradan bize intikal edecek bir temenni karşısında Ulaştırma Bakanlığı derhal faydalı kitapların da indirimli tarifelere tabi tutulmasında tereddüt etmez ve kendisiyle ilgili bulunan P.T.T. Umum Müdürlüğüne de bu volda tavsiyede bulunabilir.

Çünkü bir taraftan açığını Maliyeden isteme hakkını ihraz edecektir, diğer taraftan da memleketin dört bucağına olur olmaz kitapları nakletmemiş olacaktır.

Şimdi kısaca bu mesele Yüksek Senatoya intikal ettiği için bâzı örnekler de vermek isterim : «Divan Şiirinde Meşhur Beyitler» fiyatı 300 kuruş, ağırlığı 70 gram, posta ücreti 20 kuruş. «Beşyüz Yemek ve Tatlı Reçeteleri» ücreti 1 250 kuruş, ağırlığı 400 gramdır, posta ücreti 80 kuruştur. Şimdi bunu almak için 1 250 kuruş veren bir kimse 80 kuruş da posta ücreti vermekten çekinmez. Görülüyor ki, nisbet pek fazla değildir. «Aranılan Kaatil», ki bu bir polisiye romanıdır, fiyatı 500 kuruş, ağırlığı 150 gram, alman posta ücreti 30 kuruştur. «Yeni Mandolin Metodu» fiyatı 500 kuruş, ağırlığı 200 gram, bunun da posta ücreti 50 kuruştur. Sonra, bugün alınmakta olan ücretleri arz edeyim. Kitapların naklindeki fiyatları iki kısma ayırıyoruz. Biri gazetelerle, en az 3 ayda bir çıkan kitaplar, bütün okul kitapları ve Millî Eğitim Bakanlığınca yardımı kitap olarak kabul edilen kitapların beher 50 gramından 1 kuruş alınmakta ve kilosunu 20 kuruştur. Bu tamamen sembolik bir ücrettir.

İkincisi, bunların dışında kalan alelûmum basılmış kitaplardır. Beher gramı 10 kuruştur. Kilosu 200 kuruştur. Diğer Avrupa devletlerindeki tatbik edilen ücretleri de tetkik ettik. Çünkü bu bütçe müzakerelerinde de mevzuu bahsedildi mevzuu bahsedilince bendeniz bu mesele ile yakinen ilgilendim, diğer Avrupa memleketlerinde nasıl tatbik ediliyor diye, mukayeseli bir netice çıkaralım diye listeler istedim. O da şudur : Almanya'da yurt içinde beher kilosunu 45 kuruş, Avusturya'da 51, Belçika'da 54 kuruş, Fransa'da 46 kuruş, Holânda'da 30 kuruş, İngiltere'de 32 kuruş, İsveç'te 41 kuruş, İtalya'da 43 kuruş, Yunanistan'da 75 kuruş. Görülüyor ki, Türkiye'de alınmakta

olan fiyat bunların hemen hemen hepsinin altında bulunmaktadır. Ama bununla beraber arz ettiğim gibi bu hususu Millî Eğitim Bakanlığı iyi bir tetkikten geçirerek faydalı ve faydasız kitapları ayırır ve her iki ayda bir her üç ayda bir tebliğler dergisinde bir liste halinde neşrederse biz bu neşredilen kitapları indirimli tarifeye tabi tutabiliriz ve indirimden de fayda ümid ederiz.

Sonra muhterem arkadaşımızı tatmin etmiş olmak için bu artırımları gösteren listeyi de kısaca arz edeyim. Beher 50 gramı için 15 . 2 . 1953 e kadar 0,50 alınmakta idi. 15.8.1955 de 2 kuruşa çıkarıldı, 15 . 6 . 1959 da 3 kuruşa çıkarıldı, 1 . 3 . 1963 e kadar 5 kuruş oldu, 1 . 3 . 1963 den itibaren 10 kuruş olmuş. Demekki bu da gösteriyor ki; postadaki ağığı kapatmak dolayısıyla 1953 te başlayarak, 1963 e kadar 10 yıl zarfında az da olsa muayyen nisbette bir artırma yoluna gidilmiştir.

Nakliyattaki farkın kaldırılması düşünülmekte midir, diye sordular. Bunu deminki cevaplarıyla muhterem Senatoya arz etmiş bulunmaktayım. Bu itibarla kendilerini de tatmin ettiğimi ümid ederek, sizi ve kendilerini hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bekata.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Bakanın verdiği izahatı üç noktada topluyorum ve üçünde de maalesef eksik olduğunu huzurunuzda söylemeye kendimi mecbur buluyorum.

1. Olur olmaz kitapların nakledilmesi gibi bir tehlike bahis konusu imiş. Halen haftalık, aylık veya üç aylık dergiler çıkıyor. Bu dergilerin tamamı değil, bir kısmı gazete bâyilerinin önünden geçerseniz memleketimizde müsteheem sayılabilecek kadar çirkin kapak resimleriyle ve iç resimleriyle çıkıyor. Bunların kilosunu yirmi kuruşa naklediyorlar. Maarif Vekâletinin bu gibi mecmuaların okullara ve memleket halkına faydalı olacağına dair Tebliğler Dergisinde her hangi bir kayıt yoktur. Demekki, birinci celişmeyi böylece tesbit ederek ayırıyorum.

İkinci kısım; bana Maliye ve Millî Eğitim bakanlıklarını gösterdiler. Kendi sözleri ile Maliye Bakanlığının bu mevzuda ilgisi olmadığını açıklıyacağım. Konu bir kanun meselesi değil-

dir. Doğrudan doğruya bir tarife mevzuudur. Bu tarifeyi ise doğrudan doğruya gene PTT İdaresi yapmakta, Bakanın tasdikinden geçmekte. O halde bir milyon liralık bir fark varsa böyle bir zararı göze almak istenmiyorsa tarifede küçük bir değişiklik yapılarak 20 kuruşa nakledilen dergi ve gazetelerle diğer kitaplar ve umumiyetle bütün neşriyat pacal yapılır, 25 kuruşa çıktı mı bir milyon ödedikten sonra bir milyon da kâr sağlanabilir. Onun için başka ve vekâletin tavsiye ve direktifine ihtivaç yoktur.

Asıl öteki noktaya gelince : Diyorlar ki, Tebliğler Dergisinde Maarif Vekâleti faydalı olan kitapları neşir ve ilân etmekte ve bu ilân edilen kitapların ise nakliyatı 20 kuruşa kadar indirilmektedir. Sözlerinde maalesef bir yanlış var. Bunu tesbit ederek bu mevzuda faydalı olur kanaatiyle, bir noktaya getirip sözlerimi bitireceğim.

PTT ücret tarifesinin 16 nci safvasında 4 nü pozisyon numaralı kısmı bununla ilgilidir. Orada Maarif Vekâletinin faydalı kitapları değil, okullara mahsus olan kitaplarla, okullarda talebelere yardımcı okul kitaplarını tesbit ettiğini ve diğer kitapları tesbit etmediğini sarahatle vazılı olarak görmekteyiz. Esasen Maarif Vekâletinin Tebliğler Dergisinde, tarifede yer alan bu pozisyon numarasındaki salâhiyeti okul kitaplarıyla, okul yardımcı kitaplarının tesbitinden ibarettir. Böyle olunca Maarif Vekâletine de böyle bir vazifeyi vermenin mümkün olamayacağı ve esasen vermeye de lüzum kalmadığı, çünkü Maarif Vekâleti Türkiye'mizdeki bütün kitapları değil, okul kitaplarıyla mesgul bir daireden ibaret kaldığı bu sahada mevdana çıkar. Son verdikleri misaller ile sözlerini bitirirken ifade ettikleri sözleri arasında da bir celişme vardır. Dünyadaki diğer bütün ileri memleketlerin kitaplara tathik ettikleri tarife rakamlarını ifade ettikten sonra en pahalısını 75 kuruş olarak Yunanistan, diye belirttiler. Fakat sözleri şöyle neticelendi. Görülüyor ki, diğer tarafların hepsinden biz neuzdavız. Halbuki bizim memleketimizde kitap naklinden alınan para 75 kuruş değil; 209 kuruştur. Demekki, verdikleri bütün liste de beni teyid etmekte. Diğer milletlerden daha neuz olmamız lâzımgelirken, ondan birkaç misli pahalı olduğumuz anlaşılmaktadır.

Netice; muhterem Bakan arkadaşım bir ie-

ra mekanizmasının başında bulunuyorlar. Bu konuda tasarruf kendilerine aittir. Emanet aldıkları müesseselere inandıkları hizmet yolunda talimat verme yetkisi Maariften veya Maliyeden geldiği zaman Ulaştırma Bakanı tarafından tatbik edilmez. Bakan bu yetkiye bizatihi sahiptir. Bu bakımdan umum müdürünü çağırır, inanyorsa bu dâvanın doğru olduğuna bu paçalı hesabettirir. Zam mı edecek? 3 kuruş, 5 kuruş diğerlerine zam eder ve bu tarifenin kararını kendisi imza eder. Hiçbir kimsenin tavasutuna ihtiyaç kalmadan, memlekete büyük bir hizmet yaparak hâtırasını bırakır. Bu nevi konularda yapıcı olan kısımların Meclis kürsülerinden formel olarak cevaplandırılması değil, eğer bunlar hizmete yardımcı bir mahiyet taşıyorsa, onu bakanın bir daire böyle cevap verdi, diye nakletmekten çok hizmetteki mesuliyet ve vazife yükünü, salâhiyetini alarak bunu yapması gerekir. Pek eski dostum olan arkadaşından gelip geçici olan vekâletlerde arkasında bir hizmet yığını bırakırken kitapları Ferit Alpiskender'den 20 kuruş indirdi. dedirtmesini rica eder, hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

ULAŞTIRMA BAKANI FERİT ALPİSKENDER (Manisa) — Üçüncü defa olarak huzurunuzu işgal ettiğim için özür dilerim. Yalnız, Bakan olarak her muhterem senatörü tatmin etmek ve müphemiyette bırakmamak vazifesi ile karşı karşıya bulunduğum için bir iki noktayı çok kısa olarak ifade etmek zaruretinde kaldım. Şimdi, arkadaşımız üç noktada tereddüt ediyor ve diyorlar ki, bu kitaplardan muzir olan, faydalı olan tasnifini yaptılar, Sayın Bakan. Halbuki biz biliyoruz ki, öyle mecmualar vardır ki, en gayriahlâki veya en mazur idaolojikleri nakledebilir. Bunlar hiçbir şeye tabi değil. Fakat tenzilâtli tarifeye tabi. Bunlar tenzilâta batidir. Fakat her intişar ettikleri gün C. Savelhğına verilir. Ve bunların haemi küçük olduğu için C. saveları günü gününe kontrol ederek ahlâka ve kanuna aykırı bir eihet varsa bunlar hakkında kanuni takibat yapar, icabında dergiyi kapatmak yetkisini de hâizdir. Binaenaleyh, C. Savelhğının süratli murakabesi ve sansürü altındadır. Halbuki birkaç yüz sayfayı veya daha fazla sayfayı bulan kitaplar aynı süratle sansüre tabi değildir. An-

cak şikâyet olursa sansür edilirler, Cumhuriyet Savelhğına intikal ettirilirlir. Onun için bunlara tenzilâtli tarife tatbik edilmekte fayda kadar zarar bulunduğunu bendeniz ifade ettim. Evvelâ bu eiheti tavniz etmiş olayım.

İkinci eihet, Maliye ile Millî Eğitimdten böyle bir direktif ve talimât almaya mahal yoktur, dediler. Biz Maliye ile Millî Eğitimdten talimat değil onların talebi ile bir Hükümet kararı olduğu takdirde maliyeden açığımızı kapatmak imkânını sağlayacak tenzilâta gitmenin mümkün olduğunu söyledik. Çünkü İktisadi Devlet Teşekkülleri bir tarife yapar. Bu tarifede bir artırma varsa ve Maliye Bakanlığında bu artırmayı kabul etmiyorsa, o zaman bunu kabul edin, kabul etmiyorsanız biz bu artırmadan vazgeçeceğiz, fakat açığı maliyeden isteriz. Maliye bize bunu ödemeye mecburdur. Halbuki burada bir artırma değil indirme vardır. İndirme olunca daha çok açık oluyor. Bu açığı Maliyeden istediğimiz zaman Maliye bize bunu vermiyecektir. Maliye bu açığı vermediği müddetçe de bütçede bir açık olaacaktır, bir.

İkincisi cevaplarımla Bakanlığın düşüncesini ifade etmiş oldum. Biz, mecmualara, gazetelere ve okulların yardımcı kitaplarıyla, okul kitaplarına tenzilât yapmaktayız. Bunun dışındaki kitaplar ise yüzde beş ile yüzde on nisbeti arasında çok eüzi bir fiyat farkı teşkil edip bunun da kitap alım satımında, kitabın yurdun dört bucağına dağıtılmasında ciddî bir engel teşkil etmediğine inandığımız için bir tenzilât düşünmediğimi arz ettim. Ama, bu bir Hükümet kararı olursa tabîi Hükümetin bir üyesi olarak bu karara ittiba eder ve o zaman tarifelerin ona göre hazırlanmasını ihzar etmiş oluruz. Yeni Reorganizasyon Kanunu hepinizin yüksek tasdikine iktiran etmiş ve bir Hükümet üyesi olarak da buna bağlı kalmak mecburiyetinde bulunduğumuza göre de ben böyle bir tenzilâta şahsan lüzum görmüyorum. Ulaştırma Bakanı olarak fikirlerinc kendilerinin çok hürmet etmekle beraber. Ama bu fikirlerini Hükümete kabul ettirdikleri takdirde biz onu o zaman kabul eder ve ona göre de yeni bir tarife yapma yolu na da gireriz.

Mukayeseli listeye gelinece; bizde tenzilâtli tarifenin kilosu 20 kuruştur. Onlarda böyle mühim bir fark gözetilmeden hepsine 75 kuruş,

40 kuruş okuduğum rakamları almaktadırlar. Bu bakımdan da arkadaşlarımızın bu konularını da aydınlatmış olmak bakımından huzurunuzu tekrar işgal ettim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

10. — *Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, 1964 senesi hasat mevsumüne dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/273)*

BAŞKAN — Sayın Ömer Ucuzal?.. Sayın Bakan?.. Yoklar. Gelecek birleşime bırakılmıştır.

11. — *Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, Türkiye Şeker Fabrikaları A. O. ile pancar müstahsülü arasında akdedilen mukaveleye dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/274)*

BAŞKAN — Sayın Ömer Ucuzal?.. Sayın Bakan?.. Yoklar. Gelecek birleşime bırakılmıştır.

12. — *Cumhuriyet Senatosu Muğla Üyesi Muallâ Akarca'nın, palamut mahsülünün değerlendirilmesine dair Ticaret, Sanayi ve Tarım Bakanlarından sözlü sorusu (6/275)*

13. — *Cumhuriyet Senatosu Muğla Üyesi Muallâ Akarca'nın, iki sene içinde çıkarılması zaruri olan temel kanunlara dair Başbakanından sözlü sorusu (6/276)*

BAŞKAN — Gündemin 12 ve 13 ncu maddelerinde bulunan Muğla Üyesi Sayın Muallâ Akarca'nın, sözlü soruları kendileri izinli bulduklarından, izinden sonraki ilk oturumda gündeme alınacaktır.

Gündemde başka bir mesele kalmadığı cihetle Birleşimi 17 . 11 . 1964 Salı günü saat 15,00 te toplanmak üzere kapatıyorum.

Kapanma saati : 16,15

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

6 NCI BİRLEŞİM

12 . 11 . 1964 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Ali Altuntaş'a izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/369)

2. — Bu toplantı yılında iki aydan fazla izin alan Cumhuriyet Senatosu Tokat Üyesi Ali Altuntaş'ın tahsisatının verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/370)

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, turizm gelişmelerinde göz önünde bulundurulmuş esasların neler olduğuna dair Turizm ve Tanıtma Bakanından sözlü sorusu (6/263)

2. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, 70 sayılı Kanuna göre sabit birliklere verilecek olan tayın bedellerine dair Millî Savunma Bakanından sözlü sorusu (6/264)

3. — C. Senatosu İzmir Üyesi İzzet Birand'ın, memleketimizi ziyaret eden Alman Parlâmento Heyetinin karşılanması merasimine dair Dışişleri Bakanından sözlü sorusu (6/266)

4. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Rahmi Arıkan'ın, Düzce kazasının Yakabaşı köyündeki bir hâdiseye dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/267)

5. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız'ın, bugünkü malî ve ekonomik durumumuza dair Maliye Bakanından sözlü sorusu (6/268)

6. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi M. Nuri Âdemoğlu'nun, 1/3 Senato seçimlerine dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/269)

7. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Cahit Okurer'in, açılacak olan Eğitim fakültelerine dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/270)

8. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Cahit Okurer'in, orta dereceli okullardaki yeni kayıt ve kabul şartlarına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/271)

9. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Hıfzı Oğuz Bekata'nın, kitapların nakline dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/272)

10. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzaal'ın, 1964 senesi hasat mevsimine dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/273)

11. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzaal'ın Türkiye Şeker Fabrikaları A. Ö. ile pancar müstahsılı arasında akdedilen mukaveleye dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/274)

12. — Cumhuriyet Senatosu Muğla Üyesi Muallâ Akarca'nın, palamut mahsulünün değerlendirilmesine dair Ticaret, Sanayi ve Tarım Bakanlarından sözlü sorusu (6/275)

13. — Cumhuriyet Senatosu Muğla Üyesi Muallâ Akarca'nın, iki sene içinde çıkarılması zaruri olan temel kanunlara dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/276)

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V

İKİNCİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

